

УДК 657.1

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ РЕАЛІЗАЦІЇ ТОВАРІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

Стахов О.І.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

У статті висвітлено особливості торговельної діяльності та їх вплив на організацію обліку, його документальне оформлення. Розглянуто особливості формування облікової інформації в частині товарних запасів, що повинна знайти своє відображення в обліковій політиці підприємства. Дано рекомендації щодо удосконалення обліку реалізації товарів на підприємствах роздрібною торгівлю.

Ключові слова: роздрібний товарооборот, роздрібна торгівля, товари, первинний документ, обліковий реєстр, організація обліку, облікова політика.

Постановка проблеми. Торгівля є важливою сферою підприємницької діяльності, що забезпечує функцію доведення товару від виробника до безпосереднього споживача. Сучасні товаровиробники під впливом ринкових чинників вимушені постійно оновлювати свою бізнес-модель, встановлювати нові стратегічні цілі, дбати про підвищення ефективності діяльності, що наперед вимагає ефективної організації руху товарів, здатної задовольнити постійно зростаючі потреби споживачів у різноманітних товарах і послугах у необхідній кількості, широкому асортименті, високої якості при мінімальних витратах праці, матеріальних засобів і часу. Бухгалтерський облік на підприємствах роздрібною торгівлю має свої особливості в порівнянні з обліком інших видів діяльності, зокрема в частині організаційних засад. Тому необхідно привертати увагу до організації бухгалтерського обліку реалізації товарів підприємств роздрібною торгівлю з метою забезпечення користувачів повною, достовірною та об'єктивною інформацією про фінансовий стан підприємства та результати його діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вагомий внесок у розвиток теорії, методології та організації обліку товарних операцій в підприємствах роздрібною торгівлю внесли такі вітчизняні вчені, як, зокрема, В.І. Бачинський, О.М. Брадул, В.О. Іваненко [12], Ю.А. Верига, А.С. Ярошенко [9], В.Г. Горелкін, О.В. Фоміна [5], Л.М. Котенко, А.М. Кузьмінський, О.М. Чабанюк [8], Н.М. Ткаченко, Гура Н.О., а також такі представники зарубіжної наукової школи, як, зокрема, Х. Андерсон, С.І. Волков, Д. Колдуелл, Н.С. Макарова, Б. Нідлз, А.Ш. Моргуліс, В.Ф. Палій, В.І. Подольський, Ю.А. Ратміров, Я.В. Соколов.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних та зарубіжних вчених, слід відзначити, що за сучасних умов ведення підприємницької діяльності подальшого наукового розвитку потребують питання, щодо забезпечення надання вірної інформації про рух роздрібною продукції для прийняття управлінських рішень торговельному підприємстві.

Мета статті. Метою цієї роботи є обґрунтування теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо подальшого удосконалення організації обліку реалізації товарів на підприємствах роздрібною торгівлю.

Виклад основного матеріалу. В Україні торговельна діяльність здійснюється суб'єктами підприємницької діяльності всіх форм власності, регулюється цілою низкою нормативно – правових документів, які частково наведені в (табл. 1) і пов'язані з організаційними засадами.

Роздрібний товарооборот, усього по Україні за 9 місяців 2017 року склав – 15633276,3 тис. грн., у т.ч.: через мережу Інтернет – 4485339,4; за допомогою платіжних карток – 86037668,8; за договорами банківського кредиту – 8615070,9 [1]. У січні 2018 р. оборот роздрібною торгівлю порівняно із січнем 2017 р. у порівнянних цінах зріс на 9,6%, порівняно з груднем 2017 р. знизився на 24,5%. Серед регіонів найбільше зростання обороту роздрібною торгівлю в січні 2018 р. порівняно із січнем 2017 р. спостерігалось в Закарпатській (на 21,8%), Сумській (на 13,9%), Черкаській (на 13,8%), Чернігівській (на 12,4%), Миколаївській (на 12,1%) та Вінницькій (на 12,0%) областях [2].

Роздрібний товарооборот включає дохід від перепродажу безпосередньо населенню нових або уживаних товарів (за готівку, банківські платіжні картки тощо) через магазини, інтернет – магазини, аптеки, автозаправні станції, кіоски, лотки, намети, фірми поштового замовлення тощо з урахуванням суми непрямих податків на продані товари (ПДВ, акцизний податок тощо) [2]. Тобто, роздрібна торгівля, як складова роздрібною товарообороту, здійснюється через різні форми: магазини, дрібно – роздрібною мережу, пересувну мережу тощо (рис. 1).

Роздрібна торгівля є сферою господарської діяльності з продажу товарів та послуг на підставі усних або письмових договорів купівлі-продажу (ст.698. «Договір роздрібною купівлі-продажу» ЦКУ) безпосередньо кінцевим споживачам для їх власного некомерційного використання [3].

Основним завданням підприємств роздрібною торгівлю в умовах посилення конкуренції на споживчому ринку товарів і послуг за умов залучення і розширення контингенту клієнтів і їх грошових доходів є вдосконалення організації продажу товарів і підвищення якості обслуговування покупців.

Перед початком діяльності підприємств роздрібною торгівлю їм необхідно мати [4]:

– для торгівлі деякими товарами – ліцензії або їх копії, затверджені відповідним органом, який видав ліцензію;

Законодавчі та нормативні документи, які регулюють діяльність підприємств роздрібною торгівлі

№ з/п	Назва, дата та номер	Характеристика
Кодекси України		
1	Цивільний кодекс України (ЦКУ)	Глава 54 Купівля-продаж визначає: загальні положення §1, роздрібну купівлю-продаж §2
2	Господарський кодекс України (ГКУ)	визначає основні засади господарювання в Україні і регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання
3	Податковий кодекс України (ПКУ)	регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів суб'єктами господарювання, в т.ч. підприємствами роздрібною торгівлі
4	Кодекс України про адміністративні правопорушення (КЗп АПУ)	встановлює адміністративну відповідальність посадових осіб і працівників підприємств, що здійснюють роздрібну торгівлю
5	Кримінальний кодекс України (ККУ)	встановлює кримінальну відповідальність посадових осіб і працівників підприємств, що здійснюють роздрібну торгівлю
6	Указ Президента «Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки» від 12.06.1995р. № 436/95	порушення юридичними особами всіх форм власності норм з регулювання обігу готівки у національній валюті передбачає застосування фінансові санкції у вигляді штрафу
Закони України		
7	Про захист прав споживачів від 12.05.91 р. № 1023-ХІІ (Закон № 1023)	регулює відносини між споживачами товарів, робіт і послуг та виробниками і продавцями товарів, виконавцями робіт і надавачами послуг
8	Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг від 06.07.95 р. № 265/95-ВР (Закон № 265/95)	визначає правові засади застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг.
9	Про платіжні системи та переказ коштів в Україні від 05.04.2001 р. № 2346-ІІІ (Закон № 2346)	визначає загальні засади функціонування платіжних систем і систем розрахунків в Україні
10	Про ліцензування видів господарської діяльності від 02 березня 2015 року № 222-VIII (Закон № 222)	визначає перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню: торгівля спиртом етиловим, коньячним і плодовим, алкогольними напоями та тютюновими виробами; роздрібна торгівля лікарськими засобами; Про електронну комерцію від 03.09.2015 р. № 675-VIII (Закон № 675) регулює відносини у сфері інтернет-торгівлі
Постанови, накази		
11	Правила роздрібною торгівлі непродовольчими товарами, наказ Міністерства економіки України від 19.04.2007 № 104	порядок приймання, зберігання, підготовки до продажу та продажу непродовольчих товарів через роздрібну торговельну мережу, а також визначають вимоги щодо дотримання прав споживачів стосовно належної якості та безпеки товарів і рівня торговельного обслуговування
12	Правила роздрібною торгівлі продовольчими товарами, наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 11.07.2003 № 185	порядок приймання, зберігання, підготовки до продажу і продаж продовольчих товарів через роздрібну торговельну мережу, а також визначають вимоги в дотриманні прав споживачів щодо якості й безпеки товару та рівня торговельного обслуговування
13	Правила торгівлі на ринках, затверджені наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, Міністерства внутрішніх справ України, Державної податкової адміністрації України, Державного комітету стандартизації, метрології та сертифікації України від 26 лютого 2002 року № 57/188/84/105	визначають вимоги щодо функціонування створених в установленому порядку ринків усіх форм власності, організації оптового та роздрібною продажу на них сільгосппродуктів, продовольчих і непродовольчих товарів, худоби, тварин, кормів тощо, надання послуг, додержання ветеринарних, санітарних, протипожежних вимог і правил безпеки праці на ринках, прав споживачів і вимог податкового законодавства

Джерело: складено автором

– документи на товар (сертифікат якості, відповідності, документи, які засвідчують передачу права власності на товар тощо);

– реєстратор розрахункових операцій (РРО) у стаціонарних приміщеннях або розрахункову книжку (РК);

– договір оренди приміщення (при потребі).

Діяльність підприємств роздрібною торгівлі повинна здійснюватись із дотриманням вста-

новлених вимог, зокрема: забезпечення прав споживачів; наявність цінників, документів, що підтверджують якість товарів; дотримання санітарних вимог; дотримання термінів зберігання товарів; дотримання правил продажу відповідних товарів; при розрахунках з покупцями має бути забезпечена достатня кількість розмінної монети, приймання зношених купюр та застосування реєстраторів розрахункових операцій тощо.

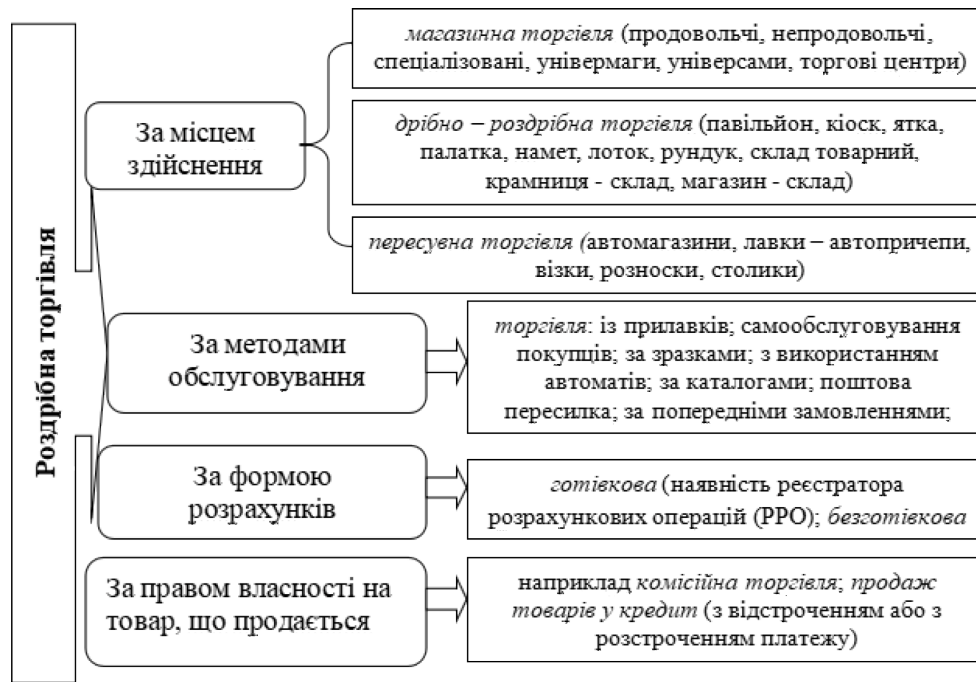

Рис. 1. Ознаки, за якими класифікуються форми роздрібної торгівлі

Джерело: складено автором

При організації обліку важливо враховувати всі перераховані раніше особливості та вимоги діяльності підприємств роздрібної торгівлі. Також таким підприємствам необхідно визначитися із системою оподаткування (чи загальна, чи спрощена).

Бухгалтерський облік торговельної діяльності підприємства повинен забезпечувати:

- автоматизацію процесу обліку товарів на складах і в мережі роздрібної торгівлі;
- правильність оформлення первинних документів на придбання, продаж та рух товарів всередині підприємства;
- правильність відображення первинних документів у реєстрах синтетичного та аналітичного обліку;
- контроль за виконанням договорів поставок та інших зобов'язань, своєчасний та вірний розрахунок з постачальниками і замовниками;
- контроль за правильним використанням і зберіганням товарів і фінансових ресурсів;
- формування достовірної інформації про господарські процеси і результати діяльності підприємства, необхідні оперативному керівництву для прийняття управлінських рішень, та для використання зацікавленими особами.

Організація обліку реалізації товарів на підприємствах роздрібної торгівлі забезпечує:

- виконання плану товарообороту, підготовку інформації, необхідної для керування всіма службами підприємства;
- перевірку правильності документального оформлення, законності і цілеспрямованості операцій, своєчасне і повне їх відображення в обліку;
- правильність списання товарних втрат; дотримання правил проведення інвентаризацій, своєчасне виявлення і відображення в обліку їх результатів [5, с. 110].

Завдання організації системи обліку реалізації товарів на підприємствах роздрібної торгівлі полягають у:

- правильному і своєчасному надходженні товарно-матеріальних цінностей і оприбуткуванням матеріально-відповідальними особами;
- визначенні важелів контролю за станом і збереженням товарів на підприємствах роздрібної торгівлі;
- чіткому контролю вибуття та реалізації товарів;
- запобіганням негативних результатів господарської діяльності торговельного підприємства роздрібної торгівлі;
- наявності облікової, контрольної та аналітичної інформації за необхідними розрізами, у встановлені терміни для досягнення її корисності та забезпечення вимог внутрішніх і зовнішніх користувачів.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку підприємства роздрібної торгівлі інформації про товари і розкриття її у фінансовій звітності визначає Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», згідно з яким «товари – це матеріальні цінності, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу» [6] та МСБО 2 «Запаси» [7], за умови складання звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності.

Достовірність відображення інформації про рух товарів у бухгалтерській звітності та надання цієї інформації зацікавленим користувачам, залежить від деталізації та правильності обраних елементів облікової політики підприємства. На основі дослідження законодавчого регулювання облікового відображення та контролю руху товарів запропоновано елементи облікової політики в розрізі її методичної та організаційно-технічної складових (табл. 2).

Облікова політика підприємства роздрібною торгівлі щодо руху товарів

Методична частина	Організаційно-технічна частина
1. Облікова одиниця товарів.	1. Визначення матеріально-відповідальних осіб і розподіл їх обов'язків.
2. Первісна оцінка товарів.	2. Розподіл облікової праці за ділянками.
3. Облік транспортно-заготівельних витрат.	3. Засоби комп'ютерних технологій.
4. Методи оцінки при вибутті.	4. Перелік первинних документів та облікових реєстрів щодо руху товарів.
5. Порядок нарахування торгової націнки.	5. Графік документообігу.
6. Порядок проведення уцінки.	6. Робочий план рахунків
7. Норми природного убутку.	7. Форми внутрішньої звітності.

Джерело: розроблено автором за даними [8; 9]

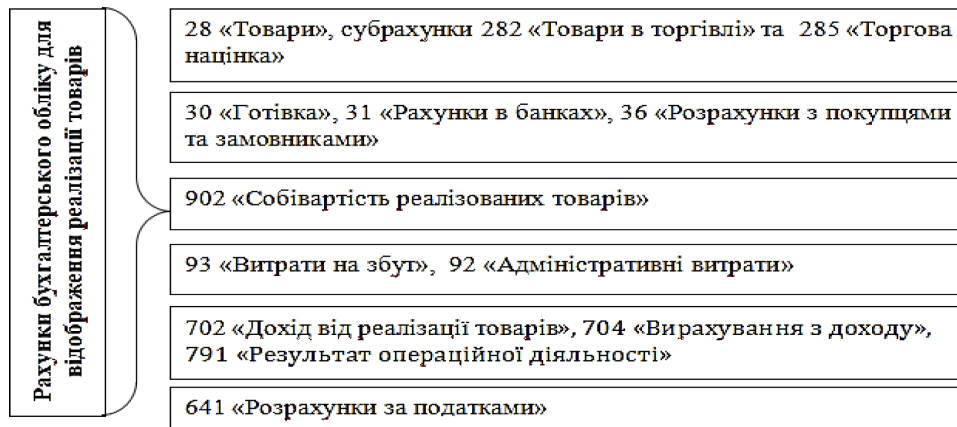

Рис. 2. Рахунки бухгалтерського обліку реалізації товарів на підприємствах роздрібною торгівлі

Джерело: складено автором за [10]

Робочий план рахунків містить рахунки підприємства роздрібною торгівлі, які передбачені для ведення синтетичного та аналітичного обліку (рис. 2).

Під час формування плану рахунків слід пам'ятати про головне завдання – це забезпечення можливості групування та аналізу інформації для потреб управління й контролю. Від того, наскільки обґрунтована будова плану рахунків, залежить й достовірність бухгалтерського балансу. Під час формування плану рахунків враховуються всі потреби ведення обліку: формування фінансової звітності, підготовка управлінської інформації, визначення податків та зборів, визначення інформації для формування системи статистичного обліку тощо. Зокрема, план рахунків є основою для автоматизованої обробки облікової інформації, а тому повинен враховувати потреби та особливості програмного забезпечення підприємства.

Наступним аспектом облікової політики є встановлення вимог до документального оформлення господарських операцій. В системі бухгалтерського обліку первинний документ є передумовою обліку на підприємстві – процесу виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішення. За цією вимогою підприємство зобов'язане особливу увагу приділяти організації формування інформації в системі первинного обліку руху товарів, зокрема щодо їх реалізації.

З 03 січня 2017 року первинний документ – це документ, який містить лише відомості про

господарську операцію [11]. Він більше не є документом, що підтверджує здійснення господарської операції, є письмовим доказом, але не є підставою для виникнення прав та обов'язків контрагентів. У підприємств роздрібною торгівлі наявні такі основні види операцій щодо руху товарів та їх документальне оформлення [4]:

– завезення товару в торговельну точку – документи внутрішнього обліку (накладна на внутрішнє переміщення, оборотні відомості, товарні звіти і т.д.);

– реалізація товару кінцевому споживачу – документи, які видаються або пред'являються покупцям – чеки, цінники, гарантійні талони, сертифікати якості, відповідності і т.д.);

– інші операції, які можуть мати місце в торгівлі – це повернення товару, переоцінка товару, передача товару з торговельної точки на склад підприємства або в іншу торговельну точку, нестача або надлишки товарів, виявлені при інвентаризації – документи внутрішнього обліку (накладні, акти переоцінки, інвентаризаційні описи тощо).

Провідним завданням облікової політики підприємства є забезпечення одержання достовірної інформації про фінансовий стан підприємства а також розробка реєстрів обліку для автоматизації облікового процесу (табл. 2).

Бухгалтерський облік товарів на підприємствах роздрібною торгівлі ведеться за продажними (роздрібними) цінами. Для визначення продажної ціни використовується формула:

$$ПЦ = (ПВ + ПВ \times Н) \times Н_{\text{подат}}$$
де $ПВ$ – первісна вартість товару, яка визначається відповідно до П(с)БО 9 «Запаси»;

Таблиця 2

Документальне оформлення руху товарів на підприємствах роздрібно торгівлі

Назва документа	Характеристика
Договір купівлі-продажу	продавець, який здійснює підприємницьку діяльність з продажу товару, зобов'язується передати покупцеві товар, що звичайно призначається для особистого, домашнього або іншого використання, не пов'язаного з підприємницькою діяльністю, а покупець зобов'язується прийняти товар і оплатити його. Складається у 2 примірниках, є публічним.
Накладна	Є підставою для списання товарів з матеріально-відповідальної особи постачальника і оприбуткування товарів матеріально-відповідальною особою покупця (роздрібного підприємства). Накладна виписується в 3-ох примірниках: 1-ий – отримувачу товарів, 2-ий – постачальнику, 3-ій – на пропускний пункт.
Довіреність	З 01.01.2015 р. в питаннях використання довіреностей потрібно орієнтуватися на загальні норми Цивільного кодексу України – довіреністю є письмовий документ, що видається однією особою іншій особі для представництва перед третіми особами. Наявність такої інформації: про довірителя; відомості про представника; повноваження представника, тобто які саме дії вчинятимуться від імені довірителя; дата складання. Довіреність – не є первинним документом, не фіксує факт здійснення господарських операцій.
Рахунок-фактура	Є підставою для виписки платіжного доручення на оплату товарів постачальнику. Підписують керівник, головний бухгалтер.
Платіжне доручення	Є розпорядженням обслуговуючому банку про перерахування визначеної суми на рахунок іншого підприємства. Використовується для розрахунків між підприємствами за одержані товарно-матеріальні цінності, при авансових платежах тощо.
Виписка банку	Документ, який видається банком підприємству і відображає рух грошових коштів на рахунках в банках.
Товарно-транспортна накладна	Документ, призначений для списання товарно-матеріальних цінностей, обліку на шляху їх переміщення, оприбуткування, складського, оперативного та бухгалтерського обліку, а також для розрахунків за перевезення вантажу та обліку виконаної роботи. Виписується в 4-ох примірниках: 1-ий – вантажовідправнику; 2-ий, 3-ій і 4-ий примірники, завірені підписами і печаткою вантажовідправника передаються водію. Водій 2-ий примірник здає вантажоодержувачу (як підстава оприбуткування товарів на складі). 3-ій і 4-ий примірники, завірені підписами і печаткою вантажоотримувача, водій передає АТП -перевізнику (третій примірник є підставою для проведення розрахунків за транспортні послуги і надається замовнику; четвертий – додається до подорожнього листа і є підставою для обліку транспортних робіт і нарахування заробітної плати водію).
Податкова накладна	Податкова накладна складається особою, яка зареєстрована як платник податку і який присвоєно індивідуальний податковий номер платника ПДВ. Податкова накладна та додатки до неї складаються винятково в електронній формі (з 2015 року), обов'язкова реєстрація в Єдиному реєстрі податкових накладних у встановлений ПКУ термін.
Товарний звіт	Рух товару на підприємствах роздрібно торгівлі фіксується в товарному звіті, який складається матеріально відповідальною особою і потім передається до бухгалтерії для подальшої обробки і відображення в бухгалтерському обліку. Разом з бланком товарного звіту матеріально відповідальні особи передають всі відображені в звіті первинні документи (як прибуткові так і видаткові).

Джерело: складено автором за [5; 12]

Н – торгова націнка до первісної вартості товару. Її розмір установлюється на рівні, що дозволяє покрити всі витрати підприємства, у т. ч. адміністративні (Дт 92), збутові (Дт 93), інші операційні витрати підприємства (Дт 94), і отримати запланований прибуток. Також при розрахунку торгової націнки слід орієнтуватися на рівень ринкових цін; **Н_{подат}** – націнка, яка дозволяє покрити витрати на сплату ПДВ і становить 1,2 (з розрахунку ставки ПДВ 20%).

При продажу товарів підприємствами роздрібно торгівлі застосовують оцінку за цінами продажу з використання середнього відсотка торгової націнки товарів. Цей метод застосовують підприємства, які мають значну номенклатуру товарів, яка змінюється, з приблизно однаковим рівнем торгової націнки [6].

Собівартість реалізованих товарів визначається за формулою:

$$\text{Дт рах. 902} = \text{ПрВ} - \text{ТН},$$

де ПрВ – продажна вартість реалізованих товарів; ТН – сума торговельної націнки на реалізовані товари.

Сума торговельної націнки на реалізовані товари визначається як добуток продажно (роздрібно) вартості реалізованих товарів і середнього відсотку торговельної націнки, який визначають за формулою:

$$\% \text{ ТН} = \frac{(\text{ТН}_{\text{сальдо п. Кт 285}} + \text{ТН}_{\text{оборот Кт 285}}) /}{(\text{ПрВ}_{\text{сальдо п. Дт 282}} + \text{ПрВ}_{\text{оборот Дт 282}})}.$$

Ціни продажу з метою інформування покупців можуть бути зазначені в роздрібній торгівлі на [16]:

- ярликах цін (цінниках), наведених на зразках товарів;
- покажчиках цін – преїскуранти;
- товарних ярликах;
- етикетках підприємств-виробників;
- упаковці, в якій продається товар;
- безпосередньо на самому товарі, якщо позначення ціни не пошкоджує його товарний вигляд і не знижує якість товару.

Діяльність у сфері роздрібно торгівлі при готівковій формі оплати пов'язана з використан-

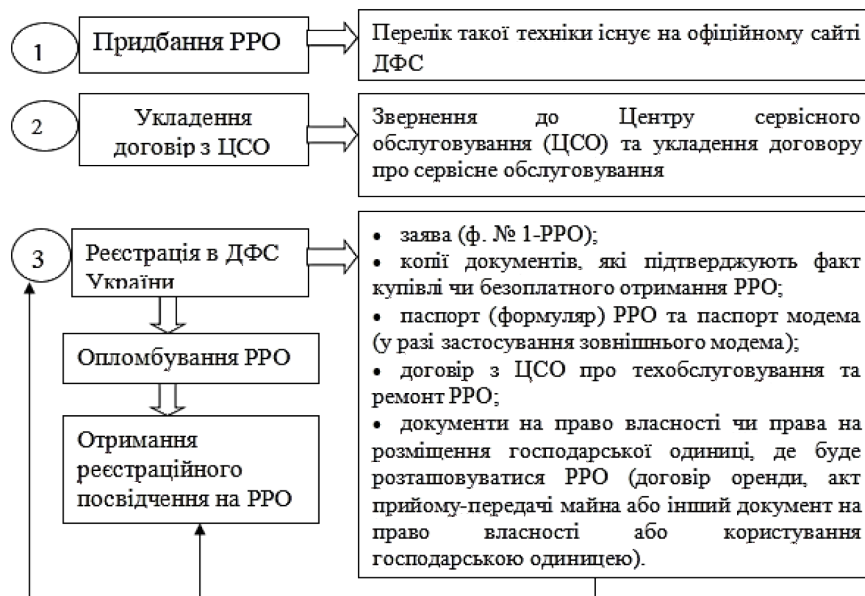

Рис. 3. Алгоритм придбання та реєстрації реєстратора розрахункових операцій

Джерело: складено автором за [13; 14]

ням реєстраторів розрахункових операцій (РРО), регулюється Законом 265/95 [13].

Купівлю та реєстрацію РРО можна представити у такій послідовності (рис. 3).

Якщо суб'єкт господарювання здійснює роздрібний продаж підакцизних товарів, то акцизний податок повинен відображатися в розрахунковому документі (фіскальному чеку) як окрема податкова група.

Перед початком роботи з РРО необхідно переконатися у наявності оригіналів документів на місці проведення розрахунків, зокрема:

- книги обліку розрахункових операцій (КОРО),
- паспорта виробника на РРО,
- реєстраційного свідоцтва ДФС,
- акту введення в експлуатацію,
- довідки про опломбування РРО (на пломби, які прикріплені на апараті) від сервісного центру.

Крім того, касиру необхідно щоденно перевіряти цілісність пломб на РРО.

Вимоги до форми та змісту розрахункового документа (чеку) визначені Положенням про форму та зміст розрахункових документів, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 21.01.2016 № 13 зі змінами та доповненнями від 19.02.2018 № 288. Приклад розрахункового документа (чеку) із позначенням його основних реквізитів наведено на рис. 4.

При відображенні в обліку реалізації товарів на підприємствах роздрібної торгівлі необхідно також враховувати наступне:

1. Дохід від реалізації товарів населенню за готівку та покупцям за безготівковим розрахунком відображається за кредитом субрахунку 702 «Дохід від реалізації товарів» відповідно в продажних або відпускних з податком на

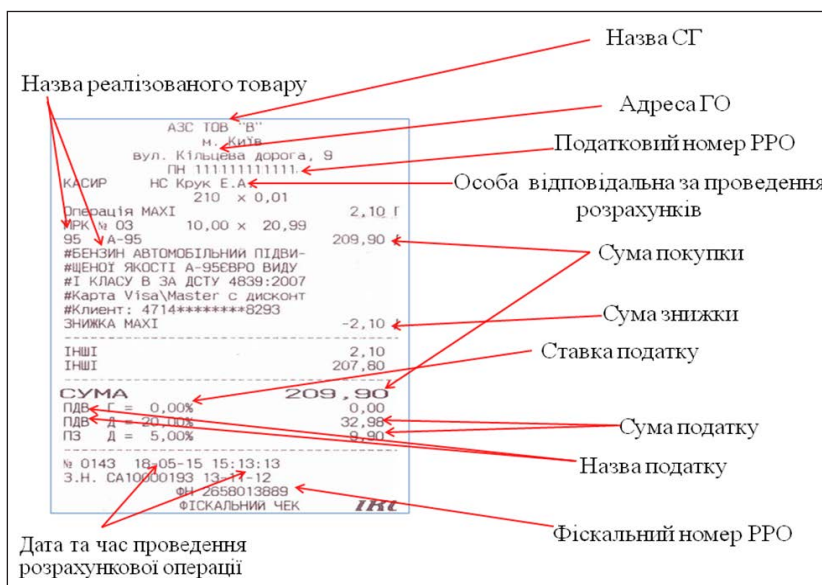

Рис. 4. Реквізити розрахункового документа (чеку) підприємств роздрібної торгівлі

Джерело: складено за [17]

додану вартість цінах. Сума ПДВ з роздрібного продажу товарів визначається в установленому порядку й відображається за дебетом цього ж субрахунку.

Таким чином, кредитове сальдо субрахунку 702 «Дохід від реалізації товарів» показує суму доходу підприємства від реалізації товарів на ростаючим підсумком з початку року.

2. Реалізовані товари списуються із підзвіту матеріально відповідальних осіб за обліковими продажними цінами й відносяться на дебет субрахунку 902 «Собівартість реалізованих товарів» як при реалізації товарів населенню за готівкові грошові кошти, так і при реалізації товарів покупцям за безготівковим розрахунком за відпускними цінами, включаючи ПДВ.

3. При продажі на підприємстві товарів в роздріб покупцям, облік доходу від реалізації товарів за безготівковим розрахунком повинен вестись на окремому аналітичному рахунку до субрахунку 702 «Дохід від реалізації товарів» з урахуванням методології обліку доходів та визначення і відображення на цьому рахунку податку на додану вартість згідно з виписаними товарними документами та податковими накладними.

4. Фінансовий результат від продажу товарів в роздріб за готівку визначається на субрахунку 791 «Результат основної діяльності» за звітний рік і відображається в обліку заключними записами за рік шляхом списання на субрахунок 791 кінцевих сальдо із субрахунків 702 «Дохід від реалізації товарів» і 902 «Собівартість реалізованих товарів» та сальдуванням цих записів (Дт 702 – Кт 791 і Дт 791 – Кт 902).

5. Організувати і вести бухгалтерський облік реалізації товарів повинні самі головні бухгалтери підприємств, враховуючи положення нормативних документів і специфіку роботи підприємств.

Продаж товарів здійснюється за готівку чи безготівково, то записи на одержання доходу (виручки) та списання із підзвіту матеріально відповідальних осіб реалізованих товарів за продажними цінами роздрібною торгівлі будуть наступними:

– за даними касових звітів або витягів з поточних рахунків підприємства в банку: Дт 30 «Готівка» – при надходженні виручки безпосередньо в касу підприємства (Дт 31 «Рахунки

в банках» – при здачі виручки безпосередньо на поточні рахунки в банках) і Кт 702 «Дохід від реалізації товарів» – на суму зданої виручки від продажу товарів;

– за даними товарно-грошових звітів підприємств роздрібною торгівлі (крамниць, кіосків і ін.): Дт 902 «Собівартість реалізованих товарів» і Кт 282 «Товари в роздрібній торгівлі» – на облікову продажну вартість реалізованих товарів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Роздрібна торгівля забезпечує завершальну стадію процесу товарно-грошового обміну. Вона опосередковує процес відтворення, впливає на обсяги і структуру товарної пропозиції на ринку продовольчих товарів, стабілізує його зв'язуючи обмін у формі купівлі-продажу з особистим споживанням.

Реалізація товарів є основною ланкою руху товарів на підприємствах роздрібною торгівлі, етапом, на якому відбувається одержання доходів та формування прибутку, тому всі зусилля працівників мають бути спрямовані на збільшення обсягів реалізації та забезпечення рівномірності її здійснення.

Облікова політика підприємства має певну специфіку щодо товарів. Водночас вибір методу оцінки може суттєво впливати на кінцевий фінансовий результат діяльності торговельного підприємства, особливо в умовах інфляційних процесів. Тому вибір підприємством оптимального методу сприятиме збільшенню оборотних коштів, залученню інвестицій, що у підсумку дасть можливість зменшити витрати та покращити фінансові показники діяльності підприємства.

Для вдосконалення існуючої практики обліку щодо створення системи інформаційної підтримки управління реалізацією товарів необхідно, в першу чергу, деталізувати показники продажу для того, щоб забезпечити збір даних про отримані доходи, здійснені витрати та фінансові результати.

Деталізацію аналітичних даних про реалізацію товарів для визначення доходів, витрат та фінансових результатів на підприємствах роздрібною торгівлі радимо виконувати за наступними критеріями: 1) напрямок потоків інформації (зовнішні, внутрішні); 2) групи товарів, позиції товарів, об'єкти аналітики, трендові компанії.

Список літератури:

1. Роздрібний товарооборот підприємств (юридичних осіб), основним видом економічної діяльності яких є роздрібна торгівля за 9 місяців 2017 року, статистичний бюлетень, 2017 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 22.02.2018). – Назва з екрана.
2. Обороти роздрібною торгівлі у січні 2018 року, експрес-випуск 20.02.2018 № 66/0/08.1вн-18 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 22.02.2018). – Назва з екрана.
3. Цивільний кодекс України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 18.02.2018). – Назва з екрана.
4. Товарний документообіг в роздрібній торгівлі // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.buh24.com.ua> (дата звернення 22.02.2018). – Назва з екрана.
5. Фоміна О.В. Облік і аудит в управлінні продажами товарів: автореф. дис. канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / О.В. Фоміна; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К., 2008. – 21 с.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246, зі змінами і доповненнями // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.
7. МСБО 2 «Запаси» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU17029.html (дата звернення 22.02.2018). – Назва з екрана.
8. Чабанюк О.М. Облік товарів у системі управління підприємств роздрібною торгівлі / О.М. Чабанюк, Н.О. Юганович // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.3. – С. 297–301.

9. Ярошенко А.С. До питання обліку товарів на підприємствах / А.С. Ярошенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789.pdf>.
10. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291 // зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.
11. Положення про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95> (дата звернення 22.02.2018). – Назва з екрана.
12. Іваненко В.О. Особливості облікового відображення руху товарів за різними каналами збуту / В.О. Іваненко, О.Г. Дроздова // Вісник ЖДТУ. – 2013. – № 2(64). – С. 56–62.
13. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг від 06.07.1995 № 265/95-В // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 26.02.2018). – Назва з екрана.
14. РРО у 2018 році // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.golovbukh.ua/article/7076-rro-u-2018-rots> (дата звернення 26.12.2017). – Назва з екрана.
15. Ілюхіна Н.П. Шляхи вдосконалення обліку доходів та витрат на торговельних підприємствах / Н.П. Ілюхіна // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2014. – Вип. 2. – С. 61–64. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2014_2_12.
16. Карпова В. Облік у роздрібній торгівлі: документообіг // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/BZ008447 (дата звернення 21.02.2018). – Назва з екрана.
17. Пам'ятка майбутнім користувачам реєстраторів розрахункових операцій (РРО) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sfs.gov.ua/data/material/000/140/.../Pamyatka_RRO.doc (дата звернення 21.02.2018). – Назва з екрана.

Стахов А.И.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

ОРГАНИЗАЦИЯ УЧЕТА РЕАЛИЗАЦИИ ТОВАРОВ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ РОЗНИЧНОЙ ТОРГОВЛИ

Аннотация

В статье освещены особенности торговой деятельности и их влияние на организацию учета, его документальное оформление. Рассмотрены особенности формирования учетной информации в части товарных запасов, должна найти свое отражение в учетной политике предприятия. Даны рекомендации по совершенствованию учета реализации товаров на предприятиях розничной торговли.

Ключевые слова: розничная торговля, товары, реализация, учет, организация.

Stakhov O.I.

Taras Shevchenko National University of Kyiv

ORGANIZATION OF ACCOUNTING OF IMPLEMENTATION OF GOODS IN RETAIL TRADE ENTERPRISES

Summary

The article reflects the main methodological approaches to the organization of inventory accounting. The peculiarities of the formation of accounting information in the part of commodity stocks, which should be reflected in the accounting policy of the enterprise, have been considered. The practical problems of commodity circulation accounting have been determined. Recommendations on improving the accounting of sales of goods in the enterprises of trade have been given.

Keywords: retail, commodities, implementation, accounting, organization.